

# joia

**poesia**

**escultura**

**musica**

**pintura**

**llibres**

**esport**

**cinema**

## II

**Luca della Robbia.** - Ramon Alealà

**Venècia.** - Ramon de Curcell - A. Bescós

**Sebastià Sánchez-Juan**

**Louis Hémon.** - X. B.

**Pere Jou.** - Jaume Vilardell

**Emília Bernal.** - Octavi Salter

**Joaquim Torres-García**

**Manolo**

**Joaquim Mir.** - Joan Gels

**Igor Strawinski.** - Joaquim Homs

**Georges Auric.** - J. H.

**Llibres.** - Xavier Benguerel

**Carme Montoriol.** - P. Hialel - R. Calsina

**Josep Maria Jordi.** - Bimeó Garriga

**Esports.** - Josep M.ª Co de Triola - Calvet

**a b r i l**

# BANC DE CATALUNYA

CAPITAL: 25.000.000 PÈSNETES

CASA CENTRAL: BARCELONA

*Agències a Barcelona:*

N.º 1 Carrer Creu Coberta, 8  
N.º 2 Carrer Sant Andreu, 146  
N.º 3 Carrer Salmeron, 111

*Agència a Badalona:*

Carrer Retal, 60

*Sucursals:*

Girona - Lleyda  
Madrid  
Tarragona

*Filiats:*

Banque de Catalogne  
a París, Perpignan i Cerbère  
Banc de Tortosa  
Banc de Reus  
de Descomptes i Préstecs

## AQUESTA AGÈNCIA DE BADALONA

realitza tota classe d'operacions de banca i borsa amb avantatjoses condicions, igual que la Central i Sucursals. Compra i venda de valors. Descompte de cupons. Canvi de monedes. Girs i cartes de crèdit. Negociació de lletres. Subscripcions a emprèstits. Comptes corrents en moneda nacional i estrangera. Valors en custòdia. Préstecs amb garantia de valors.

*Agència de préstecs per al Banc Hipotecari d'Espanya*

Servei especial de

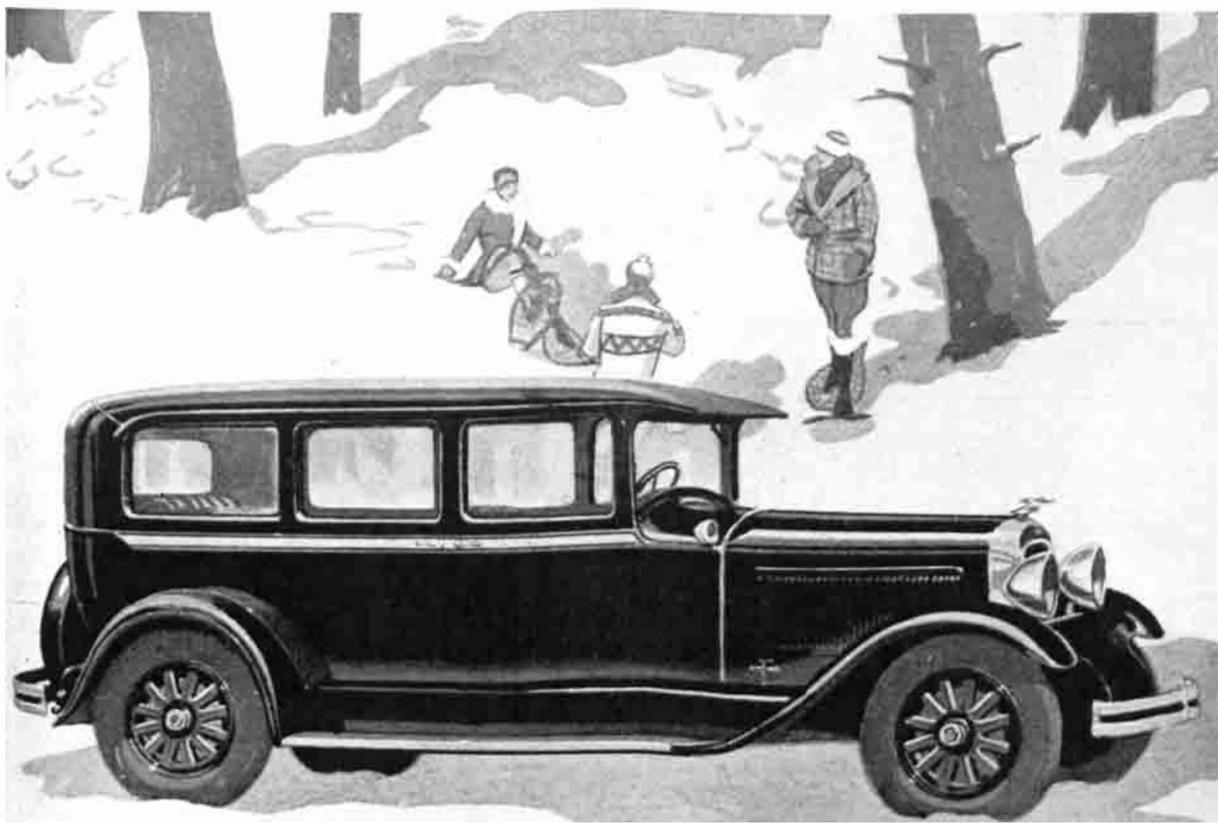
**CAIXA D'ESTALVIS**

amb abonament d'interessos

al 4 per cent



EL NOU STUDEBAKER  
**PRESIDENT**, *vuit cilindres*



**STUDEBAKER**

# JOSEP DEULOFEU

---

JOIELLS D'ART EN OR I PLATÍ - PEDRERIA FINA  
ANELLS DE PROMETATGE  
TOTA CLASSE D'ARTICLES PER A PRESENTS.  
EL MÉS EXTENS ASSORTIT EN QUALITATS I PREUS

---

PRAT DE LA RIBA, 51 I 53 - BADALONA - TELÉFON B-81

## *Ferreteria La Badalonesa*

*Prat de la Riba, 44 - Telif. B-39*

*Badalona*

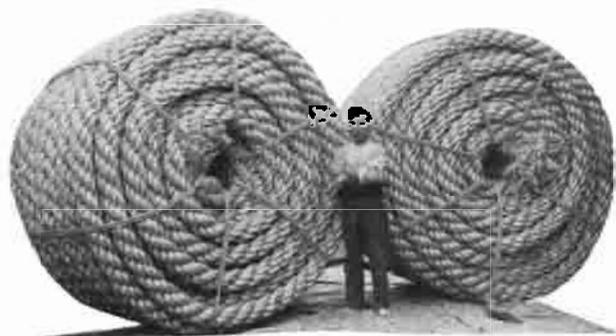
\*

*Bateria de cuina - Subministres per a la indústria  
Ferramenta per a obres*

\*

*Sucursal de la d'ARMENGOL MARSAL*

*Hospital, 20-22 - Mendizábal, 23-25-26 - Sant Pau, 46 - Barcelona*



# **JAUME RIBÓ**

**FÀBRICA DE CORDERIA  
I XARXES MECÀNIQUES**

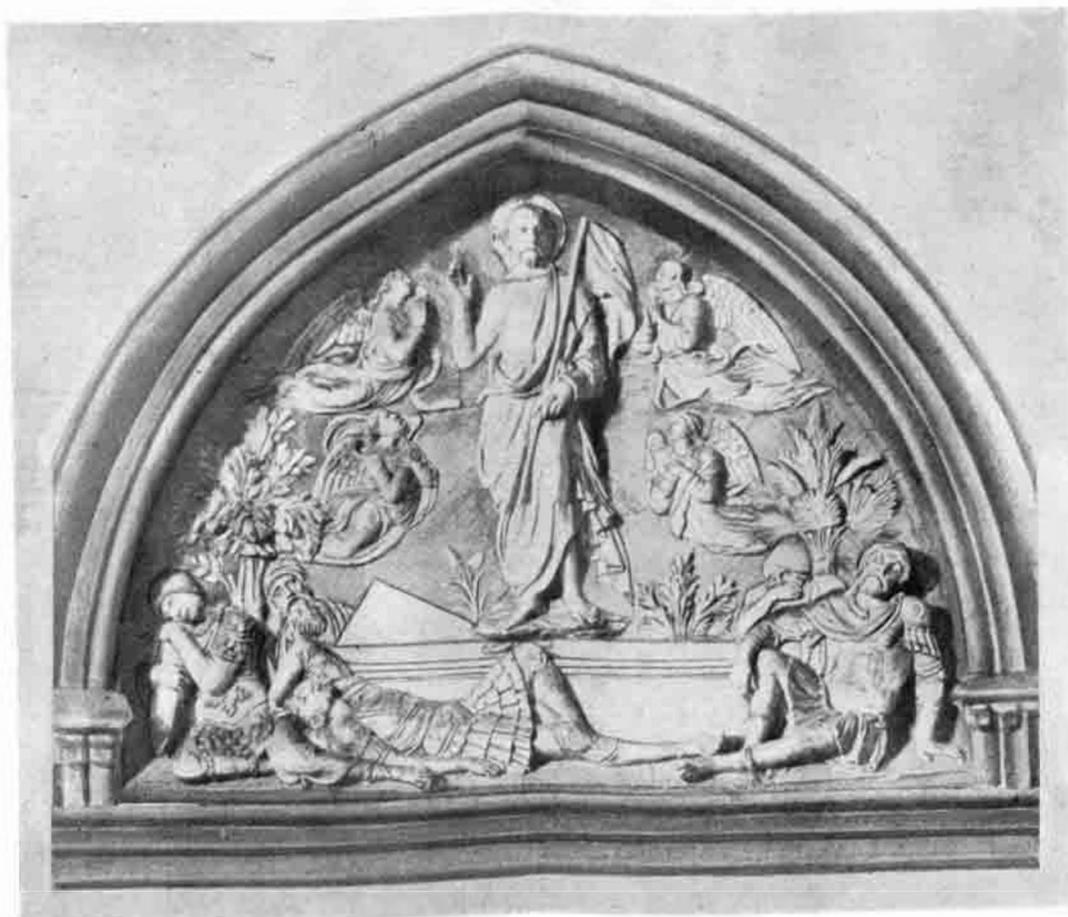
**BADALONA**

---



**PASTA DENTIFRICA DEL  
DOCTOR PIERRE**

**MES DE 10.000 METGES DENTISTES L'USEN**



CH. R. ALGALÀ

## Resurrecció

Terra cuita de  
LUCA DELLA ROBBIA



VENÈCIA. PONT DEL RIALTÓ

17-VIII-27

## NOTES DE VIATGE

## VENÈCIA *El pont de Rialto*

*Entre les gents que omplen els carrerons  
s'oenen els crits de les revendedores,  
vora el mercat de trenta vuit pilans,  
damunt el pont dels allargats graons,  
exposen les llegums, multicolors  
d'una diversa qualitat de tons.*

*Unes botigues de dos pans i mig  
a cada flanc voregen el passatge:  
penyen, al·legories del desig,  
joies de fira, records de viatge  
que sotgen el passant sota el vitratge  
amb llurs mirades fonderes de fetix.*

*Des de la llotja del replà més alt  
es veu Venècia com una encantària:  
Lluen act i allà sobre el canal  
mòbils reflexos de durada vària  
i els edificis de diversa alçària  
s'enfonsen tremolant dins el canal.*

*D'una finestra d'un alberg vet  
 ha tret el cap una ragazza bruna,  
 un poc pintats els llavis de carmí,  
 amb la mirada un xic inoportuna  
 al viatger badoc semblava dir:  
 deixa l'encís de la sàblim llacuna  
 per un moment de joia prop de mí.*

*O l'engany tèrbol! Dintre aquest ambient  
 com esquivar la melangia densa;  
 cercant la joia hom troba el turment:  
 ¿hi ha melancolia més intensa  
 que après les joies d'un asollament?*

*Pont de Rialto, per trobar consol  
 cal que m'allunyi de les teves vores;  
 arran de l'aigua m'he trobat tot sol:  
 l'aigua porta l'empremta de les hores  
 i ara es matisa d'un ruixim de sol.*

*El cel és llis i l'aire té un regust  
 de cosa molla, salabrosa i llerda;  
 damunt de l'aigua he abocat mon bust;  
 una trenyina filatosa i verda  
 cobreix com una seda cada fust.*

*Passa la gòndola dins la solitud,  
 les aigües es remouen irisades  
 arran dels murs i sota les arcades  
 i fan un clapoteig interromput  
 trafent al retop de les besades  
 dels mil amants que el gondoler ha dut.*

*Pont de Rialto, lluny dels teus brogits  
 lluc encara el ritme de les línies tortes:  
 més que les aigües dels canals dormits,  
 més que l'encís de les llacunes mortes,  
 em plau la melodia de tos crits.*

*Ramon de CURELL*

Les «constel·lacions» d'aquest poeta, darrer llibre publicat, per una associació de mots i d'idees ens permeten de comparar-les a les «Illuminations» de Rimbaud.

En tots dos: joventut, poesia, afany de lliberar-se del ritme instintiu; però, en el fons, voluptat de rabejar-s'hi de retop a cada caiguda.

Rimbaud, diríem, n'està informat fins el moll de l'os, de la mètrica tradicional; en surt rarament amb un gest d'home despreocupat que sab que el seu ritme està més enllà de la correcció fontica.



Sebastià Sánchez-Juan

Sánchez-Juan, al revés, manipulador de ritmes nous, no cristallitzats, es portat inconscientment a adobar les formes clàssiques, imposat per la magnitud del tema o la grandesa de l'evocació.

El poeta de «fluid» ha pres un to solemne i «formal».

Sebastià Sánchez-Juan que ens prepara aleshores llibres «Flegies», «Cua de gallo», «Divagacions», que ens han de fer disorientar, no pot donar-se per vençut.

El seu verb càlid i vibrant que ha trobat plasmacions definitives, ha de ressonar, encara, ingent d'una gran intensitat, en noves modulacions d'acord amb el seu foc revolucionari i les inquietuds del nostre temps.

R. de C.

## Himne a l'Esperit Sant

Envia'ns, Esperit, la Teva joia  
 qui ens faci cantar;  
 envia'ns el perfum dels cants angèlics  
 qui ens faci plorar;  
 envia'ns, Esperit, les Teves flames  
 qui ens facin parlar;  
 envia'ns el Teu gust de primavera  
 qui ens faci estimar.

Envia'ns, Esperit, un buf dolcíssim  
 d'aquell oreig que no hem sabut servir;  
 se'ns escapà (com si ja el posseïssim)  
 en posar-nos al cor la nostra mà,  
 en tocar midó i naere de camisa,  
 sensuals de clarors i de finors,  
 quan la boca es fa cant i el plor s'irisa,  
 quan som de mots o besos gustadors.

Envia'ns, Esperit, la vida vera:  
 l'olor del sacrifici ens hi vol dur.  
 Amor, crema'ns la carn de primavera  
 d'aquesta vida, dona'ns goig de Tu.

Sebastià SÁNCHEZ-JUAN

## “La belle que voilà...”

(Acabament)

Es varen dispersar i envelliren i, molts d'ells, no es veieren mai més. Però a aquells qui després de molts anys es retrobaven només els calia pronunciar un nom per recordar-se dels temps passats i de llur punyent perfum de joventut, per reveure la noieta dels ulls tendres que tenia la seva cort entre la casa i els grans arbres ombrius, damunt la catifa d'herba marbrada de sol.

Tibau sospirà i, a mitja veu, digué com si es parlés a ell mateix:

—El cor humà és, tautateix, una màquina ben estranya! Aquí em tens a mi, casat, pare de família i que sé jo! I hé! Quan penso en aquella minyoneta i el temps que tots érem joves, això em retorna de cop i volta totes les poca-soltades en les quals un somnia a setze anys: els grans sentiments, les grans paraules, aquestes històries com només se'n troben als llibres. Tot això no vol dir res; només que de pensar en ella és com si un la veies i vet ací que aquestes màquines us revènen al cervell, com si es tractés de coses amb les quals cal comptar!

Callà durant un instant i contemplà curiosament el seu company.

—I tu! digué—qui la veies més que no pas jo, m'aventuraria a dir que estigueres una mica enamorat d'ella a través del temps?

Raquet es mantenia corbat devés la taula, recolzat damunt els genolls i mirava el fons del seu vas. Després d'una estona de silenci respongué dolçament:

—Ni sóc casat, ni pare de família i totes aquelles coses amb les quals un conviu a setze anys i que els homes de bon sentit obliden de seguida, jo no he pogut oblidar-les mai.

Si, estava enamorat de Liseta, com has dit. Ara, ja m'és ben igual que se sàpiga. El que ningú sabrà mai és el que tot això volia dir per a mi i vol dir encara. L'he estimada quan ella era totjust una nena i jo un noi; els nostres pares ho devien endevinar i somriure'n. L'he estimada quan era ja una fadrina i jo un minyó; però ningú n'ha sabut mai res. I de la manera que l'he estimada després, a través de tots aquests anys, fins a la seva mort i després de la seva mort, si assagés de contar-ho, la gent no sabria comprendre-ho.

Un amor d'infant no és res més que una facècia graciosa i un amor romàntic en aquesta edat no val la pena. Un home com els altres el passa, en sofreix una mica i envelleix una mica també, però després acaba per somriure i s'encara de debò amb la vida. Però hi ha homes que no són com els altres i que no arriben més enllà, per a aquests, els enamoraments de la infantesa i de la joventut no són mai coses de per riure; són imatges qui resten incrustades dins llur vida com els sants dins llur temple, com estàtues de sants, pintades amb colors tendres, i vers les quals un retorna més tard, després d'haver seguit endebades, tot el que resta del gran mur tan trist.

Jo havia estimat sempre Liseta de lluny, tímida i salvatge. Quan es maridà i quan hagué marxat, després de tot res no canviava per a mi. La meua vida no feia més que començar, una vida dura; em calia lluitar i debatre'm i no tenia temps per als meus records. Oi més, jo era molt jove encara i esperava del futur tota mena de coses meravelloses... Passaren anys... Váreig saber que era morta... Passaren més anys i vet ací que un dia váreig comprendre que totes les coses esperades antany no arribarien mai més; que tot el que podria esperar era un seguit d'anyades uniformes, tristes i dures, una llarga batalla sense esclat, sense joia, sense res de noble i dolç, guanyant-me totjust el pa i váreig comprendre que havia deixat en aquell desgavell tot el que hi havia de jove i de gairebé vivent en mi.

Sentia que no podria estimar mai més. Només em quedava el pobre cor per mesurar la vida qui s'anava cloent cada dia una miqueta més. Els grans sentiments, les grans paraules, com tu dius, totes aquestes coses que molts homes deixen morir sense cap recança, sentia que em fugien també, i això ha estat el més terrible. Recordava el meu passat, el que desitjava, el que havia cregut, i, de pensar que tot havia fugit i que, tal vegada, aviat no podria ni tan sols recordar-ho ara com una primera mort repugnant, molt temps abans que la segona mort. Sentia que no podria estimar mai més...

Fou aleshores que el record de Liseta em revingué; de la menuda Liseta amb el seu capell de palla qui li ombrejava els ulls; amb les seves maneres de regina tendra, jugant amb nosaltres damunt la catifa d'herba; de Liseta crescuda, dona, plena de dolça gràcia, i conservant un no sé què que mostrava que tenia com sempre un cor d'infant. I em vâreig dir que almenys havia estimat una vegada i durant molt temps, i que mentre pogués recordar tot això em quedaria alguna cosa.

Em pertanyia tan intensament com a qualsevol altre, ja que era morta! I he tornat endarrera, he refet el camí d'antany i he aplegat tots els records qui començaven a fer-se fonedissos, tots els meus records d'ella—mil petites coses que farien riure a la gent si en parlés i en passo revista cada vetlla, quan estic sol, de por que res no se m'oblidi. Gairebé recordo cada gest i cada paraula d'ella, d'un fregadís de la seva mà, dels seus cabells que el vent m'havia tirat al rostre, d'aquella vegada que ens miràvem llargament, d'aquella altra que érem només tots dos i que ens contàvem històries; de la seva presència tota per mi i del so misteriós de la seva veu fràgil.

Quan torno a casa a la nit, m'assec a la meua taula, el cap entre les mans; repeteixo el seu nom quatre o cinc vegades i ella ve... Algunes vegades és la fadrina la que veig, la seva cara, els seus ulls, aquella manera que tenia de dir: «Bon dia» amb una veu molt baixa, a poc a poc, amb un somriure, allargant-vos la mà... D'altres vegades és la noieta, aquella que jugava amb nosaltres al jardí, aquella que feia pressentir la vida assolellada, magnífica; el món, un dolç i gloriós encantament, perquè ella era només que d'aquest món, i que nosaltres li donàvem la mà lent la sardana...

Però, fadrina o noieta, quan ella ve tot cauia. Trobo davant el seu record els estremiments antics, l'angusta cremor que portàvem al pit, aquella avidesa de l'ànima qui fa viure ardentment i totes les petites febleses ridícules i commovedores qui esdevenen també valuoses. Els anys es dilueixen, les escales cauen, és la meua joventut palpitant qui torna, tota la vàlida vida del cor qui recomença.

Hi ha dies que tarda a venir i aleshores sento una gran temença. Em dic: tot ha acabat! sóc massa vell; la meua vida és massa llejta i dura i ja res no em queda. Si puc encara recordar-me d'ella, ja no la veuré mai més...

Aleshores amoixo el meu rostre entre les mans, cloc els parpres i em canto a mi mateix les velles paraules de la cançó

No anirem més al bosc,  
els llerers són tallats,  
la bella que veieu...

Com riurien els altres si em sentissin! Però la bella Liseta m'entén i mai no riu. Ella sí que m'entén i surt del seu màgic passat, amb la meua joventut dintre les seves mans petites.

LOUIS HÉMON  
Trad. X. B.



Escultura de Pere JOD

## Resurrecció



Tossa

Cluse de Jaume Virell

## **Primavera**

(D'Emília Bernal)

Fora plors, en ma tomba! N'hi desplauc!  
 Morir és rebrotar! Mon cos ha d'ésser,  
 fins soterrat, eterna primavera!  
 La primavera tota, d'una ullada,  
 xoparà en sa claror àdbuc ma ossera,  
 i la llum dels matins serà més blava  
 al connubi de nostres primaveres.

.....  
 Octavi SALTOR, trad.

# Joaquim



Recó de carrer. — Paris

Joaquim Torres-García eulleteix un altre llibre, «Flechos», que, traduït al francès per Jean Helion, un dels bons amics de les fulles pamfletàries «L'Acte» ha d'aparèixer a París on el gran artista resideix actualment, seguint la seva inquieta peregrinació pels nuclis espirituals del món.

D'acord amb els seus escrits, les seves obres actuals reflexen la inquietud del moment: cerebralisme sense control del raonament, però en el cas Torres-García, tan ple de substància poètica transcendent, la seva producció d'ara fixa, una vegada més, la personalitat d'aquest intens filòsof artista, consolidant a través dels temps, amb noble material perdurable, la seva obra pictòrico-poètica que ens apareix única i diversa, informada d'un torturat temperament excepcional.

R. de C.

**L'ESCLAU I L'HOME LLIURE.** — D'un home autèntic la societat ha fet de mi un individu convencional.

Em cal obeir el rellotge.

Em cal posar-me al lloc que m'és fixat.

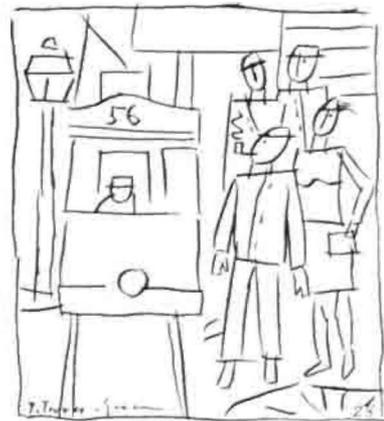
Cal que m'abstingui; sóc classificat, identificat, numerat. Des de ma naixença que es feu sobre meu aquest procés...

Mos nervis s'afinen sobre el fil telefònic, l'aparell és la prolongació de l'home.

Sóc una roda dins l'enorme engranatge de la vida de ficció.

Sóc un individu mecànic, igualment mecànic que l'autòmbus que em bressa.

Per eixir al carrer cal que em posi el barret, per visitar algú cal que me'l llevi, li allargo la mà, li faig un gest, li dic el que cal dir-li; si ell insisteix, cal que sigui.



Carrers, pals de telègraf, riells, vehicles de tota mena, tubs que engeguen fumeroles, el respir dels pisos. Retalls rectangulars sobre els murs treballats per les mans pacients dels paletes. La carta que segueix fidelment en llarg viatge inversemblant.

Tota mena d'aliments dintre capsos de llauana: pastes, claus, cordills, tonyina. El quilo, el metre, els cèntims. El fred i la calor artificials. El barber que em talla els cabells. El metge que sap millor que jo siestic malalt. Un Palau on s'exerceix la Justícia que no pot exercir-se enlloc més. Un espai just pel que es mor... i pudreixi. El diari que cada dia surt exactament a la mateixa hora. Aigua circulant en tubs, gas igualment en tubs per encendre, coure els menjars o fer llum.

Les veus que van d'un extrem a l'altre del món sense fer fressa.

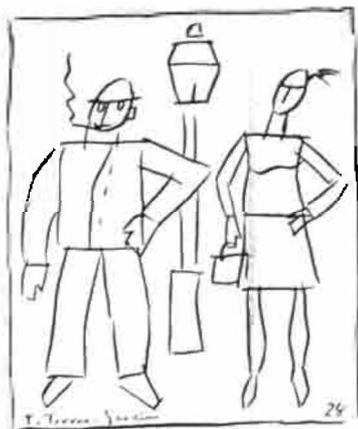
Cal que entengui els jeroglífics d'un bitllet de banc, d'un rebut, d'un escrit, d'un senyal.

Enormes embalums de ferro pintat que van per sobre el mar moguts per llurs entranyes complicades i mecàniques; tament organitzades com jo mateix, però que no tenen consciència, com jo, de les forces naturals que actuen en llurs interiors.

# Torres-Garcia

L'home autèntic desapareix sota les lleis, els costums, la classificació, l'enregistrament social. Advocat, metge, militar, president, escombriaire, prostituta, artista, mecànic, rei, sastre, cirabotes, rendista, criat, jutge, diputat, soldat, ric, pobre, propietari, periodista, sacerdot: tot és pura ficció. Formes útils com un altra qualsevol, necessàries a la vida de relació.

Milers de convencions ens lliguen i ens fixen per tot arreu, ens oprimeixen: el sant del dia, l'enterrament, fer una



visita, la impossibilitat de parlar entre persones que no coneixem, la salut, el caminar per la dreta, el que imposa la diferència sexual, l'abillament, el que cal fer segons el lloc, la correcció o la incorrecció, el que pot dir-se o no, la hipocresia en el que es diu i en el que no es diu, les frases fetes. El que s'aprèn a les escoles, universitats i acadèmies. El que porten les guies, els mapes, els tractats; tot convencional. Els uniformes, les banderes, les creus i medalles honorífiques, els títols nobiliaris. Els senyals, els noms de les coses, els sistemes filosòfics, les maneres i formes de l'art. El *crítèrium*... En fi, tot el que es combina, mitjançant el cervell.

Jo observo totes aquestes coses a fi de passar de llur valor convencional a llur aspecte real.

Jo sóc dins l'univers.

No vull rebutjar res.

Vull que cada cosa sigui igual a ella mateixa.

Totes aquestes convencions, formen el meu pensament. Aquesta realitat

d'artifici és el meu cervell; ella s'infla o s'encongeix segons es dilata o s'encongeix el meu cervell. Mon pensament i aquesta realitat «pesable», comptable i mesurable, són la mateixa cosa. Mon cervell és l'espai, la matèria, la causa i l'efecte; mon cos, tots els objectes, les accions i les reaccions entre les coses.

Però jo faig acte de tot això, perquè jo vull que sigui tal com és, cada cosa igual a ella mateixa. Jo no comparo. Jo accepto. El temps no existeix, ni l'espai, ni la matèria, no existeixen les relacions ni existeixen les separacions.

Més enllà de tota pàtria hi ha el que és etern, allí on són una sola cosa: Art, Ciència, Religió.



Carrer a Itàlia



J. TORRES-GARCIA



Sisena avinguda. — Nova York

**ACTES.** — Acció és el primer mot que jo escric. Abans de pensar: realitzar. Hom coneix, hom comprèn, hom sap realitzant. Pensar és immobilitzar-se. Reflexionar és parar-se, és perdre el temps, és entrar en l'error. No és home de seny el qui pensa sinó el qui realitza. Amb el pensament no es resol res. Pensar és tancar la porta a la veritable coneixença en qualsevol domini que sia. El pensament és infecund. No és home de seny el qui perd la vida pensant.

...

Aquell qui es lleva de matí i es posa a treballar amb fer heus aci l'home. Amb fe, sense preocupar-se de saber d'on venim ni on anem. Unicament fixats a realitzar la nostra missió indiferents a qualsevol benefici individual.

...

Jo no sé realment res que allò que sé directament, per mi mateix, concretament. A tal fi cal que em recolzi sempre sobre l'instant present de ma consciència.

...

No tenir cap idea tancada. L'opinió tancada és quelcom de petrificat, d'immòbil, que no podria mai harmonitzar amb ma consciència mòbil. Allò que és mort, no podria harmonitzar mai

amb allò que és viu. Només té una valor allò que jo sento, que conec, que vull en l'instant present.

...

No sabré mai el que jo puc fer si no em llenço decidit a l'acció. No conixeré mai l'home que hi ha dins meu.

...

El que cadascú fa, heus aci el que és, no gens més, no gens menys.

...

Hi ha una força que ens empeny i és la sola força que val. No desviem la seva acció pensant inútilment.

...

Quan creiem marxar en el buit, a les palpentes, aleshores és quan fem el bon treball.

...

L'Art és acció. Fins a l'instant mateix que jo començo a pintar — acció — jo no sé el que vaig a expressar. No és qüestió de procediment, ni tampoc de propòsits. No cal preparació, no res d'estudiat. Res de preconcebut. Ni per l'Art ni per cap altra cosa.

...

L'Art és acció. L'Art és quelcom d'independent del pensament i de qualsevulla fórmula.

...

El rime és un mateix.

...

El que jo sóc no podria descobrir-ho pensant. El que jo sóc naixeria de l'acció de pintar.

Abans d'escriure jo no sé el que diria, car el queestic pensant no és el que haig de dir. Abans de trobar aquell amb qui dec parlar no sé el que li diré. Per concretar el meu pensament em cal parlar: expressar.

En l'instant d'explicar la dificultat ja he trobat la solució.

...

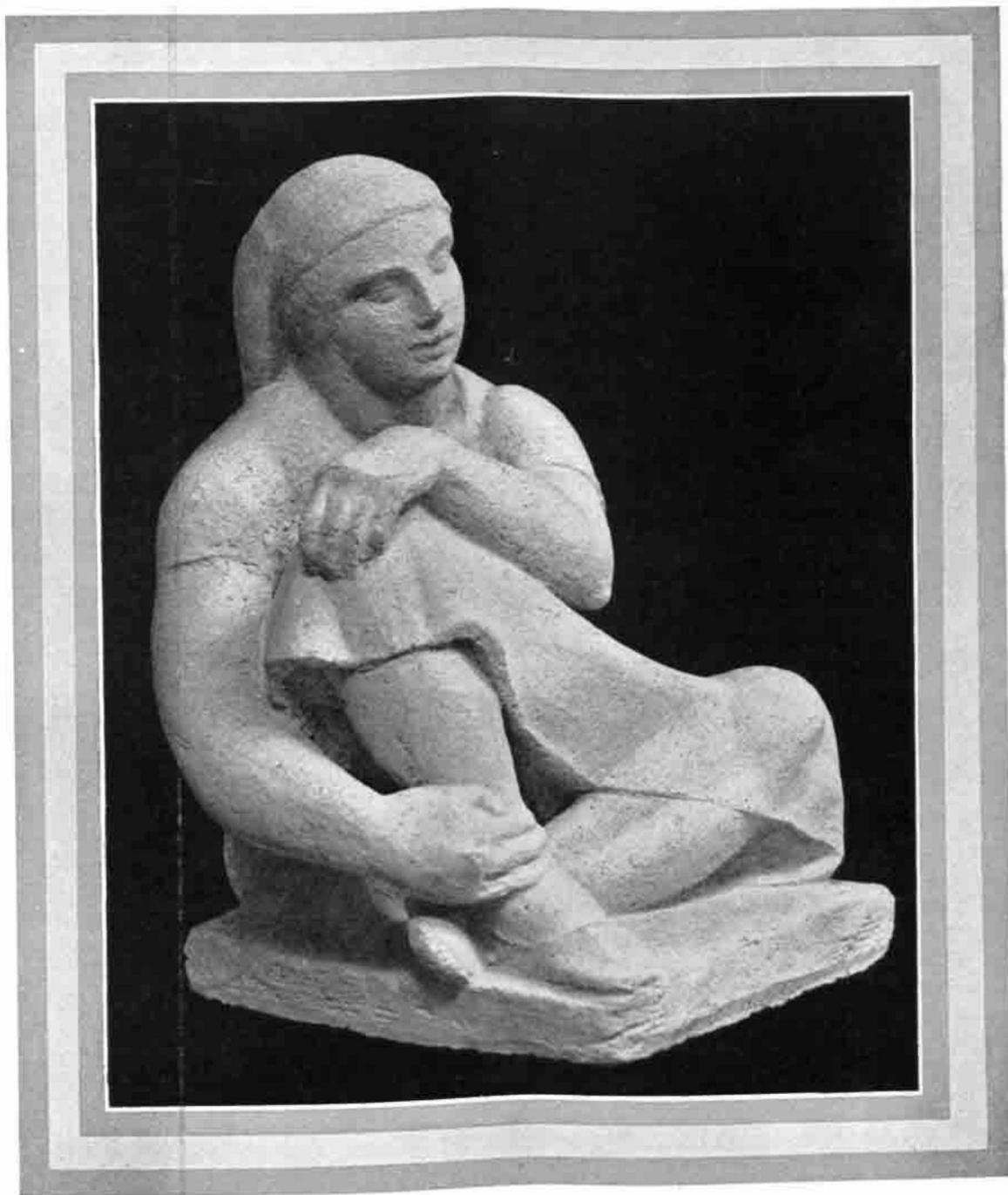
Jo no sé res de res. Tant se val. Em plau d'ignorar. Cal anar als actes, produïts jo no sé on ni com. Actes absoluts. Sense relativitat. Profundament reals.

...

Jo no tinc a la base una opinió, una cosa convencional que podria interposar-se entre el meu jo i la realitat. M'adhereixo simpàticament a certes coses. Això és suficient.

Acte simple, indescomposable, natural, que em satisfà, car és complet i troba sa justa proporció i mesura en si mateix.

J. TORRES-GARCIA



**Catalana aelofada**

*Escultura de Miquel MARTÍ I SOLER*



*Camí d'Alforja*

## Joaquim Mir, l'optimista

**H**EU-vos ací que després de més de dos anys d'allunyament de les nostres sales d'exposició, aquest formidable gení de la pintura que s'anomena Joaquim Mir, ens ofereix a la gran sala de les Galeries Maragall el fruit ubèrrim del seu treball d'aquests darrers temps:

No gosariem de cap manera intentar la recerca, en l'obra d'aquest pintor, de tares ni de virtuts, per la senzilla raó que la seva eufòria abassegadora, l'empenta de la seva força emotiva, l'esclat enlluernador de la seva art, ens envaeix l'esperit de tal manera que ens deixa gairebé sense esma per a refer-nos i menys encara per a intentar l'anàlisi de les impressions rebudes.

Tanmateix, per damunt de totes elles, hem de remarcar el sanítós optimisme que ha impulsat l'artista a crear les seves obres.

La pintura d'En Mir és generosament optimista.

Aneu a saber si l'esperit de l'artista és lliure, del tot, de problemes. ¿Qui dubtarà que cada obra d'En Mir és el fruit d'una lluita aferrissada entre ell i la bella realitat? Tanmateix l'artista s'esforça perquè la tragèdia d'aquesta lluita quedi ben portes endins, amb el fi generós que l'espectador no rebí més que l'espectacle graciós de la victòria de la seva art.

Ben lluny d'ell — ell mateix ens ho deia no fa pas gaires dies — tot transcendentalisme. Ben lluny d'ell, diem nosaltres, tot problema de clínic. En Mir no fa ni vol fer altra cosa més que assolir la bellesa, valent-se de la formidable tècnica que mai no li falla, posada al servei d'aquell temperament extraordinari que posseïx. I això és — i res més que això — l'art veritable, l'art amarat d'humana realitat i de poesia.

La pintura d'en Mir és fruit — ja ho hem dit abans — de l'optimisme; però, de més a més, és filla de l'entusiasme. I què és l'entusiasme — Plató ens ho ensenyava — més que vera poesia?

Heu-vos ací que després de més de dos anys d'allunyament de les nostres sales d'exposició En Joaquim Mir ens ofereix el fruit de les seves victòries d'aquests darrers temps.

No és, tanmateix, el seu gest tràgic com el de David vencedor.

El seu gest és entusiasmàticament luxuriat com el de Bacus.

JOAN GOLS



*Poble de les avellanes.*



## Música

# Igor Strawinski

### I

#### “La Consagració de la Primavera”

#### i “Petruška” al Liceu

STRAWINSKI fou en la seva potent personalitat l'ordre lluit amb el romanticisme oriental. Aquesta unió perillosa, que en ell es realitza naturalment per l'instint i per la intel·ligència, constitueix el secret de la seva originalitat i, lluny d'afèblir la seva música, li dona encara més valor (\*). Tots els canvis que tant han desconcertat els públics no són més que nous estats d'equilibri en la variable proporció d'aquestes dues forces. Quan amb els anys s'esborri la percepció dels elements massa actuals de la seva música, que desvien ara l'atenció del públic, es notará molt més la dreta i segura evolució d'Strawinski, tan clarament orientada del predomini d'orient al d'occident. Recolzant constantment en l'alt valor del ritme, la seva música ha passat del colorisme a la construcció. Des de l'*Ocell de foc* a l'*Edip Rei*, passant pel punt crític de *Mavra* (en la qual tan bé s'aprecia el canvi en la forma de tractar els temes russos respecte les seves primeres obres), ha anat reduint a l'essencial la gran quantitat d'elements nous que vessà en les obres de la primera època, tot arribant per aquest procés de depuració a obres com *Mavra*, la *Sonata per a piano* i l'*Edip Rei*, nues de tot element accessori.

Strawinski començà a escriure en ple impressionisme. La música impressionista fugint de Wagner s'abocava a l'orient; Strawinski li posà arrels (\*\*), però des d'un extrem oposat. Aquesta situació, podríem dir-ne externa, junt amb el seu intens sentit del ritme i de la construcció, l'impediren de caure en els defectes de l'impressionisme, i el portaren al nou estil tan bellament concretat en obres com *Petruška* i *La Consagració de la Primavera*, que la *Troupe de Serge Diaghilew* materialitzà en ballets inoblidables.

\*\*\*

*La Consagració de la Primavera* és l'obra més exaltada d'aquest període de predomini oriental. Malgrat les arrels populars i impressionistes, el valor universal del ritme l'allunya del localisme, de la divagació, la retòrica buïda i del descriptiuisme (6); a través els bàrbars ritus de la Rússia arcaica, celebrant la Primavera, traspuja constantment en l'obra l'adoració mística de tota cosa viva; la seva sensualitat voreja el misticisme.

Mai no havia arribat el ritme a una exaltació semblant (4); la dansa sorgeix amb un impuls salvatge. En aquesta obra exuberant, la més sensual d'Strawinski, tot arriba a l'extrem; l'orquestra tan aviat s'eixampla en insospitades distàncies com mostra les entranyes vives al sotrac violent del ritme. Les forces primaverals deixen al nu les més profundes potències. Per moments sentim germinar noves forces musicals.

Ja hem dit abans que no és en les obres d'aquesta època on es desenrotlla plenament el fort temperament constructiu d'Strawinski. Les formes senzilles de cada quadre tenen bastants contactes amb les formes impressionistes i la unitat de l'obra resulta més de l'esperit i dels mitjans expressius que d'una forta arquitectura musical, però això no implica desordre, al contrari, sense l'ordre, que organitza el devessall d'elements nous continguts en aquesta obra, no tindria la força penetrant que té. L'excessiva complexitat harmònica potser en dificulta la percepció a les primeres audicions, però l'ordre hi és en cada quadre tan fort com en *Petrushka*.

La sonoritat riquíssima de *La Consagració de la Primavera*, des de les més suaus matisacions a les més aspres, no perd en cap moment l'interès. Strawinski emprà aquella orquestració seca, característica de tantes obres seves, en la qual dominen els instruments de metall i de percussió (5).

Però és el ritme el valor inusual més fort d'aquesta obra. El ritme per sí sol és un valor insuficient (6), però Strawinski té el secret d'aquests ritmes secunds que demanen la melodia, que l'exalten i l'eleva, comunicant-li insospitada potència. D'aquests ritmes surten les danses de *Petrushka* en les quals les melodies neixen del fons harmònic que accentua el ritme i creixen, s'eixamplen, es creuen i viuen animades pel seu impuls. Aquest estil (7) també existeix en *La Consagració* (la dansa dels adolescents, p. e.), però al final de l'obra el ritme arriba a tal exaltació que la melodia es fa innecessària. I, àdhuc en la dansa epilèptica de l'elegida es manté l'equilibri i la claredat de desenvolupament.

Strawinski, Nijinski i Roerich, tres artistes eslaus, crearen aquesta obra trasbalsadora. Per fi, hem pogut sentir amb orquestra la part d'Strawinski. Desitgem més que mai veure les danses de Nijinski sorgint d'aquesta música alhora brutal i sàvia, de ritmes vigorosos i puixants i de «petites melodies que vénen del fons dels segles».

\*\*\*

De 1909 a 1910 tenia lloc la revelació dels ballets russos. La reacció contra l'ideal wagnerià d'unió de les arts per l'artifici del drama líric, conduí a la unió natural per la dansa. Cap espectacle com els dels Ballets Russos no ha satisfet tan completament la sensibilitat artística d'aquesta època. Quan s'estrenà *Petrushka* l'any 1911, Strawinski era gairebé desconegut. El públic no era prou ample per rebre la gran riquesa d'aquesta obra genial i l'èxit fou molt mitjà. Al cap de dos anys s'estrenava *La Consagració de la Primavera*. El públic jugà el paper que li pertocava: rigué, xiulà, imità els crits dels animals (8), i, a estones, l'escàndol fou tan fort que a l'escenari no se sentia l'orquestra i Nijinski marcava el ritme amb les mans des dels bastidors per no interrompre la representació.

Ja fa anys que *Petrushka* és una obra imprescindible en els programes. *La Consagració de la Primavera* en la qual l'element popular no és tan clar, ni tan ric, ni són tan depurats els mitjans expressius, ha tardat més en ésser assimilada pel públic, però avui té gran èxit a l'estranger i l'ha assolit al nostre Liceu.

El públic riu o protesta quan no pot relacionar, i en l'estrena de *La Consagració* s'insinuà la riulla per detalls insignificants (el so d'un instrument amb sordina, p. e.). A força de costum el públic arriba a adquirir una gran sensibilitat per apreciar les formes tradicionals; d'aquesta importantíssima facultat, en part qualitat, en part defecte, neix la protesta en topar amb un ordre nou. D'altra banda, el públic que respecta la força no tolera l'humorisme que confon, sovint amb la burla (recordem el trist espectacle del públic a l'estrena de *la Història del soldat*). Per fi, cada nova obra un cop assimilada li serveix d'arma per criticar la següent. En el cas d'Strawinski s'han evidenciat un cop més, els curiosos mecanismes de l'evolució del públic.

Vaig tenir la sort de trobar-me al Liceu en un dels darrers assaigs. Els sons prodigiosos de *Petruska* omplien la sala. Sota la joia d'aquesta obra concisa i intensa, bastida sobre harmonies d'acordió, vibra una profunda inquietud humana; en *Petruska* el còmic arriba a prendre força de tragèdia sense adquirir-ne la gravetat (9).

Entorn de la fira bullent d'animació es resum l'ànima popular russa. Dins la barraca dels ninots la ballarina lleugera i insignificant fa esclatar el drama entre *Petruska* i el moro feliç com una bèstia. *Petruska* mor en la plenitud de la festa; davant el ninot que mostra el vell prestidigitador, el poble rus, sensible i creient, desfila amb un estrany trasbals al cor. L'escena esdevé plena de miracle. Fora de la carcassa de drap i cartó, dalt la barraca, l'esperit de *Petruska* s'estremeix en la fonda blavor del vespre...

Començava l'assaig del darrer quadre; respiràvem al ritme d'aquelles harmonies vibrants i persistents, recorregudes animades per les frisances dels violins. En l'embriaguesa d'aquells moments tivants de gaudi pressentim la naixença de quelcom i sobre un ritme lleu es va elevant la dansa inoblidable, serena i exaltada alhora, de les noies amb els mocadors blancs flotant en l'aire d'aquell capvespre de prodigi. Després la dansa trepidant dels cotxers...

Dominant a tots, Strawinski dibuixava els ritmes a l'aire amb el seu gest nerviós i penetrant.

JOAQUIM HOMS I OLLER

(1) A Tchaikowski encara se li nota més la bridor amagant sota formes llamines la pobre substància musical de les seves òbres. (2) Preludi del *Cant del Rossinyol* i la introducció del segon acte de *La Consagració*, per exemple. (3) Imagineu una dansa sobre les *veïnades de la selva* o *La simfonia dels Alps*. (4) A l'època en què escriví *La Consagració de la Primavera* començava la passió pel jazz. Segurament el jazz ha contribuït a augmentar encara la sorprenent força rítmica d'Strawinski. És curiós de remarcar com les modes, que passen els artistes mediocres, antiquitzen els grans artistes transformades en valors durables. (5) És interessant de remarcar les grans analogies melòdiques i sonores de *La Consagració de la Primavera* amb el *Cant del Rossinyol*, alguna de les *Berlines du chat* i el *Tilimbon*. (6) Defecte del *Pacific d'Honegger* els seus ritmes exclouen la melodia. (7) La coreografia de *Petruska* segueix el mateix estil i es va organitzant i animant lentament fins que es concreta en les danses del darrer quadre. (8) La vella comtesa X assegurava, cridant des de la seva llouja, que era la primera vegada que gosaven a burlar-se d'ella. (Cocteau). (9) En la forma d'expressió, s'entén.



## “Els ocells” de Georges Auric

Volem remarcar la gràcil i atada música de Georges Auric en la interessant adaptació dels *Ocells d'Aristòfanes* a l'escena moderna. El to general de l'obra de Zimmer i Meunier és un encert, i encara que en detall és una mica desigual, té, però, bellíssims moments de poesia i d'humorisme.

Charles Dullin, l'inquiet actor que anima les representacions a l'«Atelier», ha compost l'escenificació que tan bé s'alia amb la clara i neta música d'Auric. — Maria Laurencin diu que l'escena està plena d'ales. — Recordem l'inimitable sonoritat de la petita orquestra, el simpàtic humor de les cançons del *filòsof*—*Je suis trop beau, je suis trop beau pour travailler*—el poeta i el cobrador de contribucions abans d'èsser engabiats als jardins d'aclimatació de la nova república. I després d'aquestes cançons d'un aire finíssim de music-hall, l'arribada del representant de la justícia amb les petites balances a la mà, qui, tot proclamant la igualtat de la justícia, és engabiat també molt dolçament al ritme suau d'una cançó de bressol. La música per a petita escena compta, avui, amb un repertori riquíssim i interessant. Assenyalem amb gust aquesta nova abstracció de Georges Auric que tant plauria a Erik Satie.

F. U.

# Llibres

## Sàtires

*Guerau de Liost - Edicions de la "Revista de Poesia"*

Fóra molt interessant estudiar la influència que la sàtira ha exercit a Catalunya, partint de l'Edat Mitjana amb les rellevants figures de Jaume Roig i Fra Anselm Turmeda. Aquest estudi ens donaria una part molt viva de la nostra estructura racial. Però simplificant, podríem trobar tota la sàtira dels afluents i confluents de la sàtira viva en l'obra de Guerau de Liost, en la qual convergeixen les diversitats temperamentals dels seus predecessors. Creiem que l'essència espiritual d'aquest gènere didàctic es fusiona en l'estadi líric de Guerau de Liost, la qual s'envigoreix encara en passar pel sedàs de la seva personalitat indiscutible. Aquest poeta, amb el seu llibre d'ara, marca una fita i, per tant, obre un camí al pla de la literatura catalana.

No escau a la nostra ineptesa un intent de valorització d'un llibre qui té una complexitat tan intensa. Confessem només la joia pura que hem sentit llegint-lo, però també el turment que ens prenía quan el nostre esperit es perdía, a vegades, maldant entre la "xarxa" de les seves estrofes no prou diafanos per a nosaltres. Tal vegada l'artificiositat de l'hipèrbaton, tan destrament esgrimit per Guerau de Liost, ens ha fet veure imatges tortuoses allà on només hi havien clarors deliciosament esmaltades.

Hem trobat, si més no, que, generalment, no és sàtira purament càustica, ganivet de la ironia, la del nostre poeta, sinó sàtira constructiva, on l'esperit d'un home cristià furga en els pecats i en el mal, banderejant l'estrella blanca de la bondat. Més que fustigar compadeix. Diríem que a una mà duu el fuet i a l'altra el bàlsam. No blasma per blasmar. Guerau de Liost té la mesura justa, intensa i poètica dels epítets i no s'abandona al prodigalisme verbal.

Pròdig i opulent ho és en el lèxic que domina amb una traça admirable.

Ningú com ell no ha resolt amb tanta habilitat la traba dels consonants, que maneja gairebé com un malabarista. Adhuc la seva fina sensibilitat li ha fet trobar formes elegants de poetitzar les dites populars: "Si aneu a l'era no us planyeu del boll", p. e.

Tot el llibre de "Sàtires" és teixit amb versos d'un nervi tremant, versos marmoris en aparença, però vertebrats d'una flama lírica i amb un polsim de pompa retòrica: versos cerebrals dits amb una humanitat profunda:

«Sota l'hòrrida pell, només la calavera  
serva l'encuny de la beutat primera  
d'aquesta fembra qui era dona ahir.»

Malgrat el to cenyit i la forma sintètica que imposa la sàtira hi ha poemes com la darrera part de la Sàtira VI, dita "D'enveges i d'envegetes" qui s'enduen el poeta a exultar o a blasmar amb una exaltació crepitant que no pot contenir.

Si pocs llibres de poemes realment interessants veiem publicats a Catalunya, aquest del nostre Guerau de Liost pot nodrir durant força temps la nostra sana avidesa.

Cal fer esment, de la força que tenen les allegories amb que Xavier Nogués ha il·lustrat aquest llibre. El dibuixant, català per essència, se serveix també de la llança ignia de la sàtira amb un esperit intel·ligent qui sap seguir paral·lelament la intenció de cada poema.

A la "Revista de Poesia" li escauria només que amb la publicació d'aquest llibre, un lloc de preferència entre els nostres editors si no ens fes esperar noves realitats interessants.

## Dues conversions i una mort

*Josep Lleonart - Editorial Catalana*

Després dels comentaris habituals que hom fa a l'aparició dels llibres que es publiquen, esperàvem el crític conscient qui estudiés aquesta obra de Josep Lleonart. (Qui no tingui cura d'administrar-se una pietade d'amics, només que amb un afany egoista, veurà inevitablement passar les seves obres pels fondals de la indiferència?)

Josep Lleonart, poeta, és, per a nosaltres, una primera figura de la nostra lírica actual. Josep Lleonart, novel·lista, complementa i enrobusteix la seva personalitat poètica. Però afegim de seguida que aquest complement, per ell sol, és una de les realitzacions més sòlides de la nostra novel·lística.

Si ens calgués valoritzar l'aristocràcia espiritual del nostre idioma, la prosa diamantina de Josep Lleonart fóra, sense vacil·lacions, un dels nostres joells més purs: prosa amb brocats cardenalís i a la vegada amb turgències de magnòlia. Josep Lleonart polsa a fons la sensibilitat de les paraules i construeix les frases amb una elegància harmònica com sols pot fer-ho un autèntic poeta.

Josep Lleonart novel·lista? Aparentment, a través d'una lectura ràpida, els seus personatges poden arribar a donar la sensació de boirosos i diluïts i no prou treballats a fons, però una lectura de degustació, d'escandall, us revela la fortitud i la càlida intensitat de cadascun. L'autor no ofereix les ànimes en bloc ni us hi empeny obstinadament, sinó que us revela llur psicologia amb una profusió de matisos formidables, amb una gama d'imatges acolorides i, a vegades, només que amb l'esclat emocional que troba en contacte amb el paisatge o encara amb la tremolor d'angoixa que us fa sentir sota la polpa viva de la paraula. Hi ha, sobretot, una tendresa a totes hores que àdhuc se sent bleixar en les escenes més punyents, més agres. Hi ha un marge infinit per a cada lector, un horitzó d'inquietuds per a cada ànima.

Potser ningú com Josep Lleonart, ha donat amb les seves obres tanta amplitud, tanta internacionalitat, a la nostra renaixença literària, massa submergida dins els precedents ruralistes dels quals ens ressentim encara, malgrat esforços considerables d'escriptors excel·lents.

Si ens perseguís la dèria de catalogació, diríem que Josep Lleonart ha escrit pàgines antològiques amb una vibració i una emoció intel·ligents de primer ordre.

Una de les coses que potser ens donaran la transcendència de "Dues conversions i una mort" és el retorn assidu amb el qual poden assaborir valors qui se us han fet incòmodes després de diverses lectures. Josep Lleonart, quietament, consolida la seva personalitat per quan arriba l'hora de revisar la nostra època sense palliatius ni camarederies.

XAVIER BENGUEREL

## Ens plau d'assenyalar...



### Josep Pla

...La vida de Manolo contada per Josep Pla, llibre d'un gran interès pintoresc que ens posa sola els ulls la realitat de la vida de molts catalans exiliats a París seguint la mania de l'art. Per a aquests subjectes la única preocupació de llur existència és el que ells en diuen arribar a fer l'orat, tots llurs moviments de «elocució», davant el públic especial d'aquest deport, s'inclinen desesperadament a demostrar la singularitat no tant de llur art com de llur vida, condició important per triomfar a París, i a tot arren. Davant d'aquesta raó

poterosa no és d'estranyar l'oblit de les anomenades elementals normes de conducta, ni l'absència dels sentiments més essencials a la dignitat humana.

Excepcionalment en el cas de Manolo i de Pla, totes les extravagàncies queden vindicades davant el gruix espiritual i humà, independent de cap succeïa, de llurs obres normals.

R. de C.

### Sebastià Sánchez-Juan

...L'èxit assolit pel jove poeta a la ciutat de Valls, on tingué ocasió d'encarar-se amb un públic nombros i intel·ligent, al qual parlà de «Què és poesia».

Sebastià Sánchez-Juan, es mostrà a Valls un orador hàbil, que sabé utilitzar el seu discurs fins a fer-lo plaut durant més de dues hores. El seu verb càlid subjuguà el públic per la densitat de les seves idees, sobre poesia tradicional i moderna, i commogué a tothom amb mantes recitacions que ens afermaren en la idea que Sánchez-Juan, sense fer concessions al públic, ha d'arribar a ésser un poeta popular.

P. de



### Pere Coromines

...La conversa de Pere Coromines a l'Ateneu Barcelonès, en una sessió del «Teatre dels Poetes» parlant d'Ibsen i de la representació d'«Esbectres» al teatre Olimp l'any 1899. El to escàntic i familiar, l'evocació poblada d'anècdotes de la joventut d'aquell temps. Sense afectació, ni mots transcendentalistes, Pere Coromines situava i ens deia més sobre Ibsen que molts comentaristes preparats amb llargues divagacions escrites i poca substància elemental.

R. de C.

### Dalí, Montanyà i Gasch



...L'aparició d'un vibrant manifest avallat per les tres signatures que encapçalen aquesta nota. Heus ací el gest audaç de tres joves, els quals, posats a no tmer res, han fet cas omís àdhuc de l'originalitat. Es sens dubte un signe patogènic l'obediència a les vogues. Cal acarar-se amb el corrent i Dalí, Montanyà i Gasch s'hi acaren desobeint àdhuc el comú nuhel dels grans mestres.

Dalí, Montanyà i Gasch esdevenen tres iconoclastes i llencen acusacions i denúncies de contumècia limitada, per medi de la sobria arquitectura d'un estil sistema fregats, absent de tot eufemisme.

Però allò que amb més gran joia ens plau d'assenyalar, és que, darrera l'esperit iconoclasta del contuberni Dalí, Montanyà i Gasch, es manifesta l'anhel de creació d'un nou ordre.

F. M.

## Joaquim Serra

...El doble èxit, obtingut aquests dies pel jove i més compositor Joaquim Serra. Fill de la vila de Perelada—que la naixença d'En Muntaner ha fet preclara—aquest jove músic empordanès, posseïdor d'una sòlida tècnica i d'una fresca inspiració, ens apar dotat del bell seny de la terra, que (lluny de dur-lo a significar-se per camins, sovint, més que no pas personals, d'originalitat volguda o rebuscada) el porta a no menysprear—com En «Manolo» ens conta d'ell mateix—d'ésser un de tants que, amb el ciri o l'atxa abruidada, formen humilment en el brillant seguici de la processó dels mestres.

C. R.



## Ernest Halffter

...La prodigiosa facilitat i la perfecció de la tècnica d'aquest jove músic madrileny—del qual s'ha estrenat una «Sinfonietta» amb gran èxit al Liceu.—Desitgem de tot cor que no en sigui víctima.

J. H.

## Anna March d'Estelrich i Enric Roig

...La sòlida cultura musical i la bella realització interpretadora que assolixen aquests caríssims amics.

Més que l'afany d'exhibició d'una tècnica generalitzada, o la interpretació virtuosa d'obres conegudes, aquests dos artistes, s'esforcen a donar a conèixer en forma perfectament vertebrada, la música de diferents èpoques i de diferents països, adaptant-se a l'intent i condicions de cada autor.

R. de C.

Josep M.<sup>a</sup> de Sagarra

...Que Josep M.<sup>a</sup> de Sagarra segurament, sense sospitar-ho, aconseguix sovint, en les revistes del Teatre Nou, una actualitat superior als seus desigs.

Ara mateix, centari de Goya, més que la «Batalla d'amaçones» ens va semblar veure fidelment reproduïts alguns «caprichos» del gran pintor, en una desfilada desconcertant d'espectres.

R. de C.

## Ricard Strauss



...L'àngel cuirassat, d'ales insuficients pel vol, que ve a anunciar la fi d'aquest llarguíssim ballet que els dansarins vienesos han estrenat al Liceu. Tentem curiositat per conèixer la forma en què Strauss tractaria el ballet i també, ho confessem, una mica de por. Per desgràcia s'han confirmat els pressentiments: la música de Strauss no és apta per a la dansa—a menys que esdevingui un seguit de vals—i negant-li aquesta qualitat, afirmem altres valors que en un altra ocasió concretarem. Per ara, direm que sentirem un altre poema simfònic que a més de no ésser dels millors, és, sens dubte, dels més llargs. Revoltant en aquesta música i un flúix argument no és, doncs, estrany, que tingui tan poc interès la coreografia, que per bé que els autors li bagiu volgut donar una pretenensa transcendència, en gairebé tot el ballet pesa un baix sensualisme. Hem deplorat de veres, que no tingüés més ales l'àngel providencial que tren a Josep d'aquella atmosfera viciada, amb solenne espetec de trompetes i platerets.

J. H.



## L'últim paraigua d'En Pompeu Fabra

En Pompeu Fabra, el gran filòleg, redreçador de la nostra parla: el savi de maneres senzilles, amic de la joventut, de conversa encisadora i divertida, de rialla franca i de mirada optimista: aquest home que tots coneixem i admirem, sent tota mena de fastic envers aquell fòtil girell que la gent en diu paraigua. En Pompeu Fabra mai no se'n serveix: quan plou aguanta l'aigua amb el posat estoic i serè propi d'un nòrdic, amb el coll de l'abric alçat, la pipa als llavis, les mans a les butxaques i les ales del barret girades cap per avall, regalimant. Fa el seu camí sense amoïnar-se, a voltes xop com un peix. Cap xafec no el farà cercar protecció dintre un portal, ni tampoc voldrà aprofitar l'ofertament de l'amic qui el convida a mullar-se a mitges sota el mateix paraigua. El seu esperit sà, ingenu i infantivol el fa riure amb llàstima dels qui fan equilibris amb tal estre estès i de la bona fe dels qui l'usen.

Feta onze anys que s'havia alliberat d'aquesta mena d'eixopluc portàtil, el qual, segons ell, només serveix que per descuidarse'l. Un dia de pluja el duia ja de mal grat i gairebé per obeir precis familiars. L'última vegada que l'emprà el va tornar a casa lligat amb cordills: un bufarut l'hi havia girat al revés.

En Pompeu Fabra sol anar a Barcelona i tornar-ne en aquell tramvia desllorigat que tant pot trigar tres quarts com tres hores, en aquell tramvia que es desfà a trossos, que sotragueja com un dimoni sobre unes molles fatigades de tant servir: en aquell tramvia tan divertit on es copsen els més interessants aspectes de la vida de suburbi. És deliciós d'escoltar del mateix Fabra les divertides facècies que ocorren en aquell original tramvia. Els viatgers són de tots els estaments: dones que tornen de plaça amb els cistells plens de vianda, dels quals, és corrent veure sobreeixir alguna cua de ceba que us refrega la cara; peixaters amb els esclops a la mà que deixen al mig del passadís: modistes, mecanògrafes, estudiants, dependents, obrers, músics, capellans, burgesos; el burot de cara fiscal que sotja tots els rec: ns i el pacient cobrador, un xic tafaner, fet a totes les peripècies i a cobrar amb totes les posicions imaginables, conegut del passatge amb el qual sovint entra en diàleg. Tampoc no hi manquen incidents, llargues aturades per interrupció de corrent, envestides per falla dels frens, carros tombats en mig de la carretera, baralles entre el conductor i els carreters, els quals, després d'un devesatall d'insults i paraules grolleres, solen acabar fent-se mútuament un gest indecorós... Pel módic preu de 30 cèntims que val el bitllet, hom pot fruit d'infinitat d'emocions que potser no es trobarien en un espectacle de més preu.

Un jorn de pluja molt forta el tramvia marxava atapeït, i com que tot anava com Déu volia, les ordres prohibitòries de fumar no eren gaire rigoroses, i és clar, qui en tenia ganes podia fer la cigarreta sense que ningú n'hi demanés comptes. L'ambient era dens i saturat de fetors de «caliquenyo» apagat. El mestre fumava tranquil·lament la seva pipa i fruïa les fines aromes de tabac anglès autèntic. Estava atent amb cara riallera a una d'aquelles freqüents disputes entre el conductor i un carter i esperava l'obligat desenllaç... i buidava la pipa amb posat displicent bo i copejant-la contra el mànec del paraigua. Als pocs instants una olor de socarrim s'escampava per tot el departament. Les dones miraven de reüll amb certa angúnia els veïns fumadors i ja sentien la coïssor d'una cremada. Tothom examinava els seus vestits i cercava el fum delator. No hi havia dubte: l'olor ho descobria, el que es cremava era roba. De sobte una gentil mecanògrafa que viatjava davant del mestre, s'adona que del paraigua d'en Pompeu Fabra, s'enlairava, majestuós, un torterol de fum, suau, imperceptible i enjogassat, que descrivia capricioses giravoltes. Pausadament el mestre va alçar el seu paraigua: una gran rodona deixava al descobert les barnilles. O distracció! Havia buidat, completament encesa, la càrrega de la pipa, mànec avall cap dintre el paraigua; el foc havia destruït bon tros de la roba i per la ferida oberta sortien despulles de cendres fumejants.

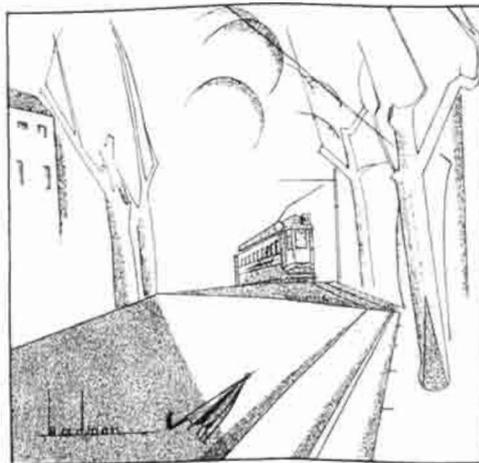
S'estengué un esclat de pietat, de primer antuvi es preveia un apartament costós... Queia un xàfec horrible, el cel prometia pluja per estona. El mestre restava tranquil, la seva fesomia no era alterada amb cap demostració d'enuig. Més aviat en els seus llavis es dibuixava un irònic somriure de triomf.

Amb gran soleninitat, va posar-se dret, obri la finestreta i sense parar esment en l'aigua que entrava va llençar el paraigua amb un estil olímpic, a la fairsó d'una sageta. Després es deixà caure aplomat sobre el seient, s'espolsà les mans, i amb un significatiu respir de satisfacció, com qui s'acaba de llevar el jou d'un odiós esclavatge.

El paraigua féu dos o tres rebot i va restar abandonat en mig del camí reial.

De llavors ençà si mai veien En Fabra amb un paraigua sota el braç estigueren segurs que l'hi han deixat i no ha tingut prou arguments ni excuses per a poder refusar-lo.

JOSEP MARIA JORDI



## RESUM D'ESPORTS



El recorregut

### III VOLTA A BARCELONA

Aquesta prova força interessant reuniu un lot de trenta-sis participants; mancaren, però, les figures preeminentes dels especialistes. El recorregut fou d'uns vuit quilòmetres i mig que saltà Bellmunt, F. C. Barcelonà, qui es classificà primer en 33 m. 20 s. Entrà segon a la meta Albiol, Barcelonà, seguit de Curié, Espanyol. Es classificaren fins a trenta tres corredors.

### ATLETISME - NOUS RÈCORDS

En el curs de les proves desenvolupades per tal de procurar una preparació general dels nostres atletes, que deuen anar després seleccionats a competir en els Jocs Olímpics d'Amsterdam, s'ha pogut notar el progrés realitzat, per quan han estat batuts dos rècords. Miquel ha deixat els 500 metres a 1 m. 9 s. 1/8 i Curié ha saltat amb perxa 3 metres 58 centímetres.



Miquel durant la prova



L'equip català

### BOXA

Un cop més s'ha evidenciat l'alta classe del nostre esport. En una reunió per equips «amateurs» de jugadors seleccionats per les Federacions de Boxa francesa i espanyola, els nostres representants han obtingut la victòria, per nou punts contra set, aconseguits en els «matchs» pels francesos.

### FUTBOL

Després del resultat desfavorable obtingut per l'equip campió de Catalunya en la competició amb la «Real Sociedad» de Sant Sebastià per al Campionat d'Espanya, representà un viu interès l'encontre amb el representant del Club Deportivo Europa. Un cop més es posà de manifest la importància que té en els resultats del joc el factor moral dels jugadors, car els representants de l'equip de Gràcia aconseguiren finir l'encontre amb un resultat d'empat a dos gols.

El Barcelona surt pel seu honor amb el resultat favorable de tres a dos obtingut a l'Estadi Gal, jugant amb la «Real Unión» d'Irun, el Barcelona s'ha format a situar en molt bones condicions per arribar als resultats darrers. Molt bo celebren perquè, com convenia, esborra el mal efecte i les deficiències en les actuacions precedents.



Barcelona-Europa. — Una fase de l'encontre

HOCKEY. — CAMPIONAT D'ESPANYA

L'Universitari H. C., de Barcelona, en vèncer el València per un resultat de cinc a u, es classifica finalista per a l'encontre definitiu en la lluita per al Campionat d'Espanya. El final s'ha jugat a Madrid amb l'equip representant de l'Atlètic Club. Malgrat la qualitat de joc dels campions de Catalunya, i llur preparació, foren batuts per l'equip madrileny, qui només aconseguí un gol durant l'encontre. Aquest resultat, contràri als nostres colors, sembla degut al poc rendiment de la lluita davantera de l'Universitari.



Els campions de Catalunya

LAWN-TENNIS

Espanya venc Nils en el torneig per la «Copa Davids»

Els amants d'aquest noble esport han tingut ocasió, aquests dies, de fruit en els hells partits jugats entre les representacions d'Espanya i de Nils. El resultat darrer ha estat favorable a nosaltres per tres victòries a dues. Hens aèl el detall: F. Síndreu guanya Domènec Torralva per 6-3, 6-2, 3-6 i 6-3. Lluís Torralva guanya Antoni Juanico per 6-4, 6-2 i 6-2. Els germans Torralva guanyen T. Flaquer i R. Morales per 4-6, 6-2, 6-3, 7-8 i 6-2. Síndreu guanya Lluís Torralva i així mateix Juanico venc Domènec Torralva en els darrers «matchs». Aquest resultat favorable en l'escorç final fa que l'equip d'Espanya es tingui de desplaçar a Alemanya on, probablement, deurà jugar a Berlín els dies 17, 18 i 19 del proper maig. Bona sort!



Escorç de l'encontre

MOTOR

MOTOS I SIDECARS

Ha tingut realització la prova preparada pel R. Moto Club de Catalunya que l'any darrer, per dificultats d'ordre oficial, no es pogué descabellar en la data prevista. Aquesta excursió col·lectiva de turisme i de regularitat comportava dues jornades: 119 quilòmetres al matí, sent camí cap a Tarragona, via Valls; i 92, el recorregut de la tarda, de Tarragona a Barcelona, per Vilanova i Costes de Garraf. Cinquanta set foren els participants; dels quals retornaren a Barcelona, en el temps reglamentari, cinquanta dos. L'èxit d'aquesta prova resta explicat dient que trenta dos dels participants es classificaren.



L'Amfitor de J. M. Plomis

'BELLA INICIATIVA

Per tal de commemorar l'èxit assolit per les diverses marques de motocicletes representades a Barcelona per la casa J. Subirana en la prova a què venim de fer esment, el senyor Subirana volgué obsequiar tots els seus clients, preparant a l'efecte una excursió col·lectiva i un dinar servit al restaurant de Les Fonts, vora Terrassa. Era condició precisa que els concurrents empressin com a mitjà de locomoció la motocicleta, la marca de la qual fos parella a alguna de les guanyadores de medalla en l'excursió del Moto Club i de les quals s'ocupa el senyor Subirana. Una cinquantena d'expedicionaris passaren agraadament el dia entorn del senyor Subirana, a qui cal felicitar per la seva interessant iniciativa i lloble gest de desprendiment envers els seus amics, ultra pel triomf ben remarcable assolit per les màquines que representa.

Josep Maria CO DE TRIOLA



Els excursionistes al pati de Les Fonts

Club CALPET





***Pola Negri***  
*de la Paramount*

via layetana 60

Balsells-Tailor





ELABORACIÓ AL VAPOR  
DE XAROPS I ORXATES

MARCA

“PERLA”

REGISTRADA

QUALITAT EXCELSA

§

J. M.<sup>A</sup> GIRALT

BADALONA

FÀBRICA: MARINA. 18 i ANGEL GUIMERÀ. 7 - TELÈFON B.35

# “HERMOFOLI”

LIBRE DE FULLES MOVIBLES

OBERT I TANCAT AUTOMÀTICAMENT - PANY DE SEGURETAT

PATENTAT A TOTS ELS PRINCIPALS PAÏSOS D'EUROPA I AMÈRICA



APARELL GARANTITZAT PER DUE ANYS

Per obrir i tancar l'HERMOFOLI no teniu necessitat de cap clau ni maneta, temps precís que estalvieu. Gràcies al pany de seguretat, l'HERMOFOLI és tan inviolable com qualsevol llibre registre ordinari per a contractes, comptes privats i estadístiques financeres.

**SENZILL**

**SEGUR**

**PRÀCTIC**



## HERMA A. G.

RAMBLA DE CATALUNYA, 66

BARCELONA

Telèfons: G-1398, G-1281 i G-2083



### La que excel·leix

*D'ella dimana l'encis d'una bellesa irresistible i molts desconeixen el valuós talismà que li ha permès d'embellir la resta del seu cos, mateix que el seu rostre, donant a les seves mans, braços i escot aquest matís incomparable, aquesta tonalitat vigorosa i atraient, aquest conjunt meravellós que la distingeix entre totes, només ho aconseguix el*

## VELOUTY DE DIXOR

*sense cap temença de tocar les teles més fines.*

*El VELOUTY DE DIXOR es ven en tons blanc, natural i rachel.*

*Si no el troheu en el lloc més urgent, demaneu-lo a* **ANTONI PUIG**

*València. 293 - Barcelona*

# ROLDAN I GAVALDÀ

S. EN C.

*Fotografadors*

§

*Treballs delicats  
en tota mena de clixés de línia,  
colors i tricromies*

§

CÒRSEGA, 195, INTERIOR

TELÈFON G-2494

BARCELONA

# CASES QUE RECOMANEM:

Aigua tan dolça com la de pluja  
l'obtindreu amb un



Aparells de purificació i filtració per a  
usage domèstic i industrial.

**PURIFICADORS D'AIGUA, S. A.** - Rambla de Catalunya, 68 - BARCELONA

**ROLDAN i GAVALDÀ, S. en C.**

Fotogravadors

Còrrega, 191, interior - Telèfon G-2494  
BARCELONA

**Acadèmia JOFRE**

Solfeig, Piano, Violí, Violoncel,  
Cant i Història de la Música

València, 191, 2.<sup>a</sup> 1.<sup>a</sup> - Barcelona

Comprant als nostres anunciants  
contribuireu a la difusió de

**"Jola"**

AIGUA, GAS i ELECTRICITAT  
Motors: Dinamos

**JOSEP DEULOFEU**

Prat de la Riba, 51-53 - Tel. B-81  
BADALONA

**Papera Fotogràfica "LLIMONA"**

Ofícines: Fàbrica:

Rbla. Catalunya, 66 Carrer Marina, 281  
BARCELONA

**STEVENSON, BOMAGOSA i Cia.**



València, 295 - BARCELONA - Tel. G-1101

**Bomba Bloch**

no necessita engrassament

per a elevar aigua a qualsevol altura

**J. VIDAL PRAT**

Construcció, reparació i transformació  
de tota mena d'aparells de ràdio.

Prat de la Riba, 97 - BADALONA

**Ford** MODEL  
1928

A. CASAJUANA - DIPUTACIÓ, 379

SABONS

**BARANGÉ**

PER AL RENTAT

Remarqueu l'anunci llegit a

**"Jola"**

en fer vostres compres



**Firestone**

M. Vendrell

Rbla. Catalunya, 80  
Barcelona

**PYRENE**

Apaga el foc - Salva la vida

**ETN. PHILLIPS & PAIN, S. A. E.**

Rambla Catalunya, 68 - Barcelona

**PIZZALA & CRORY, S. A.** Llíria, 20 i Casp. 31  
BARCELONA

Tubs de ferro torçat, negres, galvanitzats, de lleuger, de coure, &, &  
Electrobombes Grups motobombes centrifugues - Motor a gasolina "HERMO"  
Demaneu el catàleg il·lustrat i pressupost

Transports ràpids, Badalona-Barcelona

**ENRIC SABATÉ**

Sagunt, 92  
Badalona

Roc, 85  
Barcelona

**Balsells Taylor**

Via Laietana, núm. 60  
BARCELONA

**XAROPS i ORXATES**

**"PERLA"**

Qualitat excel·lent

Josep M.<sup>e</sup> Giralt - Badalona

**HERMA A. G. - BADALONA**

Ofícines: Rambla de Catalunya, 66, 2.<sup>on</sup> - Barcelona

Telèfons: G-1398, G-1281 i G-2985

---

---

# BANCA MAGÍ VALLS

CAPITAL: 14.000.000 DE PESSETES

PLAÇA URQUINAONA, 8

APARTAT 74

TELÉFONS: SP-1740 - A-4310 - A-4311

DIRECCIÓ TELEGRÁFICA I TELEFÒNICA: «MAGIVALLS»

## BARCELONA

§

*Obertura de comptes corrents en moneda nacional i estrangera.*

*Negociació i descompte d'efectes.*

*Girs.*

*Ordres telegràfiques i cartes de crèdit sobre la Península i estranger.*

*Compra i venda de divises estrangeres.*

*Operacions de Borsa.*

*Cupons.*

*Dipòsit de valors*

*i demés operacions bancàries.*

---

---